

Asəfo Nhyehyee a wɔde ma Toronto Mantamu Asore a wɔhye Archbishop ase no

De koma nokwarefoc a wɔca Toronto Mantamu Asore a wɔhye Archbishop ase no:

Saa Asəfo Nhyehyee a wɔca no cətfa tiawa a wɔde ma Toronto Mantamu Asore a wɔhye Archbishop ase no ma yen ho kwan ma yede mpaebc dwendwene kwan a Yesu pəsə yə bə abrabə a əda adi sə N'asuafo no.

Yen Asəfo Nhyehyee no atimtim wɔ mpaebc mu, na əno na yede hye yen mmədenmmə ase.

Yen adwuma bom mmienu. Yen asəfo dwuma (a əwɔ mu) adwuma ne sə yebeyen na wɔama Romanfoc ma pa gyedie suahunu no atimtim, wɔ bere a wɔrenante te sə əhoteefoc Peter, a Yesu ka kyere no sə, "Ma me nguamma aduane." Yen asomafo dwumadie (a əda adi abənten so no) adwuma no ne sə yebeyen Asempera no dawuro, de akyerə agyedifoc ne wɔn a wɔnnye Asɔremma no. Nnipa a yerehwə n'abrabə so de abɔ mmɔden aye saa no ne əhoteefoc Paul, a odiikan ne Yesu dii mpu ne mpu a emaa no sakrae na afei əkaa Ne nsəmpa kyere wiase nyinaa no.

Yen Asəfo Nhyehyee no to nsa frē Roman ni biara a wɔ mantamu asore a wɔhye Archbishop ase de dwendwene yen adwuma ho sə Nyankopən asomafo wɔ akyedee bebree ho, na wɔrefre yen wɔ adwensakra a emu dɔ a əde ayamye, a wɔada no adi yie wɔ wo mmere a wo səe no ne w'akyedee a wo ka ho asem de kyere afoforə no ho no. Yəani asə biribiara a wɔayə da biara, na yerehwə kwan a yebəfa so de dees wɔde ama yen no bəye adwuma yie, wɔ yen Nyamesom ne fipamfoc som no mu.

Yəhwə yie wɔ asəfoc titiriw biara a aka abom a yede bəye adwuma wɔ asəfoc nhyehyee no mu no ho no. Wɔ səne a yebeyen yeadwuma yiye no səsə yəhu ampa ara sə: yebəma abusua aka ho bi, titiriw no ne mmerantebere ne mmabaabere; di yen abusuakuo ahoro no, de akadee aye adwuma wɔ nyansa kwan so; na yəadi nkɔmmə yiye.

Saa tə fa yi bətwe w'adwen akə Nyamesom mfonyini əfa bobə (Jesus) ne ne mman (ne nkurfoc) so. Nnɔma nn̄num a əho wɔ mfaso bəboa yen ama yen akwankyere wɔ akwantuo no mu.

Me to nsa frē wo sə besua nnɔma bebree fa yen "asaase mfonyini" wɔ yen akwantuo no mu a wɔrekə baabi sononko wɔ kɔmputa so hɔ: kɔ www.archtoronto.org/pastoral fa kɔ asəfoc nhyehyee a əwie pəye no a akadee foforə ne nnɔma a wɔde bədwendwene ho ka ho no.

M'ani asə wɔ adwuma a wo yə de hye yen mantamu den no. Hu ampa ara sə məbə mpaē ama wo wɔ bere a yede ahosepə yə adwuma abom wɔ Awurade turo no mu no.

Nokwarefoc wɔ Kristo mu,
+ Thomas Card. Collins
Toronto Mantamu Asore a wɔhye Archbishop ase no

Akwankyerε nnum a εho Hia – Mman a εwε Bobe no Ho

Ascre no Asetena

“Na wɔn a wɔgye diis nyinaa hyiaa faako, na wɔn nnocma nyinaa ye kwasafodee...” Asomafoɔ no Nnwuma Ti 2 Nkyekyem 44

Yen ascre nyinaa ye honhom fie a yεhyia yεnho yεnho de behyia Kristo. Yen asedes a εwε yεn nhεyεyε no mu ne se yεbεma yεn nɔnre 225 no mu no ayε baabi a yεgye obiara na yεnim ahεhogyee, de ma wɔn a wɔne yεn som nnawɔtwe biara ne wɔn a wɔkɔ fie mfeebebree akyi no. Yεde ahwεyie besiesie yεn ho nnawɔtwe biara ansana yεayε nnocma a εwε se yεyε se Romanfoɔ (sacraments) na yεahyε obiara nkuran se ɔbεyε setie na ɔde ahokeka ayε bi. Yεbεboa yεn asafo mpanyinfoɔ bere a wɔrekyerε kwan no, na se wɔbisa yεn mmoa a, yεbεboa. Yen nyinaa na yεbεyε abom. εho wɔmfasɔ se yεbεkae ascre dodec a wɔcwɔ nsrahwε dwumadie no mu ne nhεyεyε a wɔde boa abusua no, a εyε ascre a wɔcwɔ mu dada no. Yεbetumi asua biribi afiri wɔn mfatoho nwawwaso no mu. Kɔ www.archtoronto.org/parishlife kɔhwε botae nnawɔtwe a εfa “Ascre Asetena” no ho no.

“Adwuma a W’afre wo se bεyε” no

“Na csee wɔn se, “Yesu kaa se, “Mommendi m’akyi, na tεma moayε nnipa yifɔ.” Na ntεm ara wɔgyaa wɔn asau no hɔ bεdii n’akyi. – Mateo Ti 4 Nkyekyem 19 Kɔrem 20

Nyankorɔn εreka akyerε yεn nyinaa se “yεn nto yεn asau no” na yεahu baabi a ɔde yεn kɔ. Yεhia asfoɔ a wɔbedi mantamu ascre a wɔhyε archbishop ase ascre no anim, ascre mpanyinfoɔ a wɔbεboa wɔn, nkurcfoɔ biara a wɔcwɔ suahunu a wɔbεboa yεn nɔcre ahoro ne mantamu a kristofoɔ bebree wɔ a εretu mρɔn no. Roman ni biara betumi de mpaebɛ, nkuranhyε ne to a wɔato nsa afre no so de abεyε akofoɔ de ama adwuma a w’afre no se ɔmmεyε no. Yεahu se ehia se yεde yεn dwumadie dada a yεde yε ascre no bεka ho, de ahu ama yεahu ampa ara se εbεboa. Yεntumi nso mma yεn were mfiri asfoɔ a wɔasom yεn wɔ nokware mu mfee a atwam no nso, ama yεde ahu ampa ara se yεbεhwε wɔn se wɔwie wɔn som no a. Yεka bom a, yεbetumi ayε amammere a εma nkuranhyε wɔ adwuma a w’afre yεn se yεn mmεyε no wɔ yεn mantamu ascre a wɔhyε archbishop ase no hɔ. Kɔ www.archtoronto.org/vocations kɔhwε botae nsia a εfa “Adwuma a W’afre wo se bεyε” no ho.

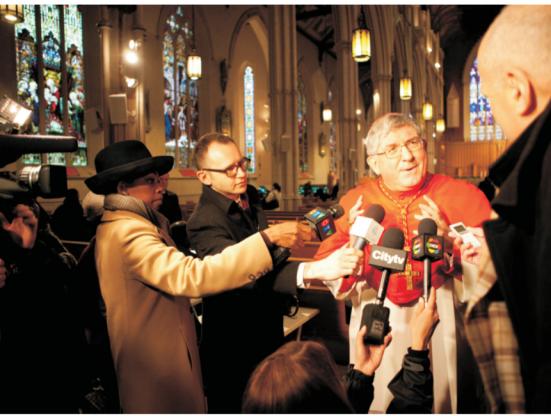

Nyamesem ka wɔ Wiasenyinaa

“Monkɔ wiase nyinaa nkɔka asem̄pa no nkyere abɔdeɛ nyinaa.” – Marko Ti 16 Nkyekyem̄u 15

‘Nyamesem ka foforɔ no,’ wo ka no saa kɛkɛ a, εne se yeani cs anigye a gyedie wɔ Kristo mu de brɛ yɛn na yɛreka ho asem̄ akyere afotoforɔ. Yɛbeyere yɛn ho ahu ampa ara se yɛbɛbɔ yɛn gyedie no ho dawuro de akyere wɔ badwam. Yɛgyedi se wiasefɔc hia se yɛbɛbɔ nsɛmpa no ho dawuro saa mmere kyɛn mmere a na atwam no mu no. Wo hwɛ mu a, εhia se yɛbɛhye den wɔ yɛn cɔmanyinaa adansedie no mu, na yene sukuu, sukuupɔn, ne sukuu a aka nyinaa no ayɛ adwuma abom de ama wɔate Romanfoɔ nimdeɛfɔc nne. Yɛde mfidie a aba so foforɔ bɛka nkɔmmɔdile no ho, wɔ kristosom ne wiasefɔc cɔsenkekafoɔ kuo no, de a yɛde wiasefɔc cɔsenkekafoɔ kuo bɛka ho no ne nnɔma foforɔ a yɛde bɛbɔ asem̄pa no dawuro no bɛbɔ asem̄pa no aba so na εbɛma yɛanya mfidie a wɔde bɛka nsɛmpa wɔ yɛn mantamu asore a wɔhyɛ archbishop ase hɔ ho nyinaa ho no ho. Kɔ www.archtoronto.org/evangelize kɔhwɛ botae nn̄um a εfa “Nyamesem ka wɔ Wiasenyinaa” ho no.

Roman Asore Nsrahwɛ wɔ Nokwaredie ne cɔdɔ mu

“Awurade Nyankopɔn hohom no wɔ me so, εfiri se Awurade asra me se; menka nsɛmpa menkyere amanehunufoɔ, w'asoma me se memmɛkyekyere wɔn a wɔn akoma abubuo were, mempae ahofadie menkyere nnommum ne nneduadan bue menkyere apokyerɛfɔc.” – Yesaia Ti 61 Nkyekyem̄u 1

Yɛn asɔfɔc asɔnhyehyɛs no ma yɛn di adansee na εma yɛn som wɔ kwan ahorɔc bebree so na εma yɛn yɛ akofɔ se obi yɛ nyiyimuu a: wɔ asɔfɔ hwe so de ma ahiafɔc na wɔn a obiara mmu nɔwɔ se yɛcɔnnipā, de ma sukuufɔc a wɔcɔ sukuu abɔntene so, de ma wɔn a wɔda afiase, a wɔrehwɛdwankɔbea anaa wɔreteetee wɔcɔnian wɔ honhom mu. Yεbetumi ayɛ eyi nyinaa wɔ bere a yɛn ne yɛn nsɔre, akuo a wɔnni asore no mu, Roman sukuu nyinaa, asɔfɔc nkumaa ne asɔfɔ som nyinaa yɛ adwuma abom. Yɛn ani asɔ nnwuma pa a wɔnam Roman Adɔe Kuo ne Abrabɔkye kuo no nyinaa atumi ayɛ no, nanso εho hia se yɛbɛyɛ bio aka ho. Yɛte nsɛm yi se Wɔreyɛ Asore a, “Kɔ asomdwoe mu, fa wɔabrabɔc kɔyi Awurade ayɛ”. εbɛyɛ dɛn na yɛayɛ Yesu nsa ne n'anim wɔ yɛn mantamu hɔ? Kɔ www.archtoronto.org/outreach kɔhwɛ botae nn̄an a εfa “Romanfoɔ Nsrahwɛ wɔ Atreenee ne cɔdɔ” ho no.

Asɔredan no Yε Ahyɛnso a εKyere Yεn Adwuma

“Ne mu na dee wɔasie no nyinaa akeka atoa mu, na εrema ne ho so akɔye asɔredan kronkron Awurade mu.” – Efesofoo Ti 2 Nkyekyem 20 kɔrem 22

ɔhoteefo Michael Asɔredan no, mantamu asɔre a wɔhyɛ archbishop ase no n'asɔre kεsεs ne, εnam mantamu asɔre a wɔhyɛ archbishop ase no so adwuma mu no, ka Roman asɔre a εwɔ mantamu hɔ nyinaa a εhyɛ ɔsoro mmoa a ɔdima nokwarefɔ, ɔsoro abɔcɔ Michael no bom. Sε mfantoho a edikan wɔ asɔre asetena no mu no, asɔre no bedi anim wɔ asɔfohwε ne badwam adansodie mu. Yεbεkɔso ayɛ adwuma a εwɔ hɔ dada a yεreyε de asi na yεde asiesie asɔredan no. Yεsan wɔ nhyeheyε a εbεkanyan wo a yεn de bεyε biribi de abae baabi a εwɔ asɔredan no nkyεn no – “Asɔredan no” – ayɛ no sε baabi a yεn hyiam, som na yεyε nsrahwε, wɔ ɔhoteefo Michael Nwomtoɔ Sukuu no mu, baabi a wɔde yε nsrahwε de ma ahiafɔ, ne baabi a wɔhyiam yε nkyerεkyere, na afei nso wɔnam ɔsenkekafɔ kuo so ɔb Nyamesɛm dawuro ne nsaanodwuma ma wiasefɔ ho kwan ma wɔka ho bi. Wɔ kuro a abusuakuo ahorɔ wɔ mu na ɔsenkekafɔ kuo εrenyin mu no, εsεsε Roman asɔre no bεyε baabi a wɔnyu wɔn gyedie firi ne baabi a wɔka Nyamesɛm. Kɔ www.archtoronto.org/cathedral kɔhwε botae nnan a εfa “Asɔredan no Yε Ahyɛnso a εKyere Yεn Adwuma” ho no.

www.archtoronto.org

Toa Nkɔmmɔ no so

Yεn ani agye sε yεde wo aka yεn asɔfo nhyeheyε no ho. Kɔ kɔmputa so kɔsra yεn na hwε “asaase so mfonyini” a yεawie no ne ne macounma a aka bebree fofor a εbεboa yεn akwantuo no mu. Yεmacoun cɔwɔnwanwaso a ɔrekɔso dada wɔ yεn ɔnsɔrɔ mu – a yεrεsε yεkae na yεgyina saa ahγεasεs no so de nyin, a yεrehu sε yεbetumi ayɛ bio de aka ho. Saa kwan yi so na wo betumi aboa:

a) Ka wo mantamu asɔre no ho bi – som yεn Awurade afɔrepono anim anaa wɔ asɔre agyinatufo anim no, bεyε ɔboafɔ anim no, wɔ no mu, yε dwontofo ɔfɔ anim sra nkurufo wɔ fie. Yεhyɛ Roman ni biara nkuran se ɔbεda ne ho nsono wɔ ka a ɔka ho bi wɔ ne mantamu hɔ no.

b) Kɔ www.archtoronto.org/pastoral ma wo mmuae wɔ asɔre nhyeheyε no ho. Sεn na wo hu sε eyi nyinaa da adi wɔ w'abrabɔ mu? εdeεn na w'asɔre no yε adeε wɔ mu? εhefa na εbetumi abɔ mmɔden de atu mρɔn?

c) Mpaebɔ – yεsε Roman ni biara a ɔwɔ mantamu asɔre a wɔhyɛ Archbishop ase no sε wɔmmɔ mpaε mma Nyankopɔn nkurufo nyinaa a wɔyε adwuma wɔ ne bobefuo no mu no da biara. Yεde yεn ho toto yεn ho so de boa asɔfo nhyeheyε no wɔ honhom mu na yεboa ma yεtu anammɔn kɔ yεanim, wɔ mantamu hɔ ne sε mantamu asɔre a εhyɛ Archbishop ase no. Yεn de saa nhyeheyε yi hyɛ Mary, Nyankopɔn Maame nsa, na yεsε no sε wɔmmɔ mpaε sε yεbetumi ayɛ nokware asuafo de ama Yesu.

twitter.com/archtoronto

facebook.com/archtoronto

Asəfəc Nhyehyee a wəde ma Toronto Mantamu Ascre a wəhye Archbishop ase no

Mmeamea a əho hia wə yən asəfəc nhyehyee no ho no bəma yən botae wə həwə ne nsrahwə wə mantamu no akə soro. Wə mmere a yəredwendwene saa botae yi ho no, yən mpaebə ne sə saa nhyehyee yi ho bəma mfəsəcə de ama Roman ni biara a cəw yən mantamu ascre a əhye Archbishop ase no:

Ascre no Asetena

Na wən a wəgye diis nyinaa hyiaa faako, na wən nnocma nyinaa yə kwasafodee...
– Asomafo no Nnwuma Ti 2 Nkyekyem 44

- (i) Yən nyinaa, de adwene a əmu yə pefee ne ahokeka wə gyedie mu bəba Awurade adidie
- (ii) Yəbəma ho kwan ama mo abə mpaæ, ayə hohom mu ahosiesie ne mpontuo
- (iii) Ascre asetena a əyə nkabom wə ascre a yəgye obiara, yənim ahchhogyes ne nsrahwə
- (iv) Ascre no akwankyerəfəc no timtim a wəatimtim wə ascre no mu no ma adwuma ahoroh ne nkabom wə asəfə som ho no kə soro
- (v) Asəfə dwuma a əho wə mfəsəcə so di – nhyehyee ne kuo a əwə ascre no mu a əma əboa wə əhwəfə ho na əhu ampa ara se wəbu akontaa wə wən adwumayə ho
- (vi) Boa abuasua no, a əyə ascre a əwə afie mu no
- (vii) De ato ne ho so sə wəbəka Nyamesəm akyerə – aka Nyamasəm akyerə sənea əsə ne nyin a wən a wəbəka Nyamesəm akyerə wən no nyin a wəbenyin wə gyedie mu no
- (viii) Adansedifofəc wəatimtim na wəbəka Nyamesəm te sədəe asomafo no kaa no – a na əyə nsrahwə adwumayə ne əsəmə no

“Adwuma a W’afre wo sə bəyə” no

“Na əsee wən sə, “Yesu kaa sə, “Mommədi m’akyi, na məma moayə nnipa yifoo.” Na ntəm ara wəgyaa wən asau no hə bədii n’akyi. – Mateo Ti 4 Nkyekyem 19 Kɔrem 20

- (i) Bo mpaæ wə “adwuma a w’afre wo sə bəyə” no ho
- (ii) Hyə wən a wəasi wən cofəsa ne Kristosom abrabə no den wə adwuma a w’afre wən sə wəbəyə no ho
- (iii) Boa wə asəfə dwuma a əwə hə dada wə ascre no mu ne mantamu ascre a əhye archbishop ase əfese nyinaa no
- (iv) Fa nhyehyee a əfa wən a wəwə atinka sə Nyame afre wən sə wəmmeyə asəfəsa wən a wəahyə wən asəfəsa wə əhoteefəc Augustine’s Asəfodie Sukuu hə no ka ho
- (v) Hyə dwumadie a wəreyə ne adekyerə a wəde kyerə ascre mma no den
- (vi) Hu ampa ara se wəgu so de nhyehyee a wəayə ama asəfəc ne ascremma de yə asəfəsa

Nyamesəm ka wə Wiasenyinaa

Monkə wiase nyinaa nkəka asəmpa no nkyerə abədees nyinaa. – Marko Ti 16 Nkyekyem 15

- (i) Wo ne Roman nwomasua sukuu nyinaa nka mbom mfa nhye ascre no nimdees adansedie wə yən abusuakuo no mu den
- (ii) Adwuma ayoñkofa a əda mantamu ascre a əhye archbishop ase, nscre, yən Roman sukuu a yənya sika firi aban hə ne sukuufoc a wə kə sukuu a ənyə Romanfoc sukuu nyinaa no ntam no gu so
- (iii) Wo ne Roman nwomasua sukuu nyinaa nka mbom mfa nya nkəka wə adekyerə, Nyamesəm ka ne gyedie ne kronkronyə mfa ma wən a wəwə fekuo nyinaa mu no nka mbom
- (iv) Wo ne Roman ascre əsenkekafo c kuo ne nkəmmədie akuo no mfa əsenkekafo c kuo no so ne fekuo nkəmmədie nhyehyee no nka mbom mma abusuakuo no adwuma
- (v) Mo nka mbom na mo mpe kwan a mo bəfa so de ahye biribi ase ne nkyerəkyerə a mo de bəma wən a wəka akrakyefoc asəfə dwuma, fekuo nkəmmədie ne əsenkekafo c kuo no ho bi no

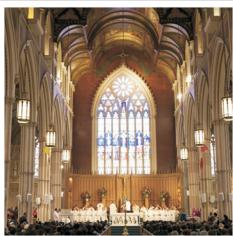

Roman Asore Nsrahwe wā Nokwaredie ne cōc mu
Awurade Nyankopon hohom no wā me so, efiri se Awurade asra me sē; menka nsēmpa
menkyere amanehunufo, w'asoma me sē memmekyekyere wōn a wōn akoma abubuo
wē, mempae ahofadie menkyere nnommum ne nneduadian bue menkyer
apokyercfō. – Yesaia Ti 61 Nkyekyem 1

- (i) Hu ampa ara se wōwō nsrahwe nhyeheyēe wā nokwaredie ne cōc mu a εboa εnam Roman asore adbe no so nti
- (ii) Ma asōfo som adwuma a εboa, asōfo nketewa ne asōfo hwē adwumayē
- (iii) Ye ɔkofō ma fekuo nokwaredie mmoa a εboa
- (iv) Fa nkabom keseē a eda wo ne mantamu asore a εhyε archbishop ase ntam no hyε nsrahwe nhyeheyēe wā nsore mu no den

Asoredan no Ye Ahyenso a εKyere Yεn Adwuma

Ne mu na dee wōasie no nyinaa akeka atoa mu, na εrema ne ho so akoyε asoredan kronkron Awurade mu. – Efesofō Ti 2 Nkyekyem 20 kōpem 22

- (i) Siesie na san da St. Michael's Asoredan a esi hō no ahōfē adi
- (ii) Bae asoredan no mu ne asoredan no ma εnyε baabi a wōtumi hyia, som na ye nsrahwe
- (iii) Wo ne Roman sukoo kuo ne ɔhoteefō Michael Nwomtoɔ Sukoo no nka mbom
- (iv) San ye asoredan no ne asoredan dōn no se baabi a wōka Nyamesem fofor

Atimtim wo mpaebō mu . . .

Yεn Asomafoɔ adwuma ← → Yεn Asomafoɔ adwuma

Ma abusua no nyε bi, titiriw no mmerantebε ne mmabaabε

Kae yεn abusuakuo ahoroo on cōroo

Fa akadeε no ye adwuma wā nyansa kwan so

Di nkommwiyε

... Kεyε cōfōwāc cōfōwāc

www.archtoronto.org

twitter.com/archtoronto

facebook.com/archtoronto